

EURA KUKONMÄKI

Koekaivaus

Hanna-Mari Nieminen

Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander *1999*

EURA - KUKONMÄKI

Pk. 113408, koord. 678041/156108, korkeus 36 m mpy

Kertomus koekaivauksesta 9.-10.6.1999

Euran Kukonmäessä suoritettiin 9.-10.6.1999 pienimuotoinen koekaivaus. Kaivaus suoritettiin museoviraston tutkija FM Leena Koiviston valvonnassa ja sitä johti dosentti Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander. Kaivaukseen osallistuivat arkeologian opiskelijat Lotta Laiho ja Hanna-Mari Nieminen sekä euralainen Vesa-Pekka Helin.

Aikaisemmin Kukonmäkeä ovat tutkineet arkeologit J.R. Aspelin (1879) ja Nils Cleve (1927). Aspelinin kaivauksissa löydettiin hautaus 500-luvulta jKr. Cleven kaivausten tulos oli epäselvempi, mutta paikalta löydettiin runsaasti rautakuonaa. Cleve oletti, että Kukonmäki olisi saattanut olla esihistoriallinen raudanvalmistuspaikka. Varmuutta tästä ei kuitenkaan saatu.

Se osa Kukonmäkeä, jossa koekaivaus suoritettiin sijaitsee euralaisen Arto Helkiön omistaman talon pihassa, eikä paikalla juurikaan näy maanpäällisiä merkkejä muinaisjäännöksistä. Ainut selvästi havaittava kohde on Aspelinin vuonna 1879 kaivama ja entistämä hautakumpu, joka sijaitsee Helkiön tontin (1:350) ja naapuritontin (1:561) rajalla. Helkiön talo puolestaan sijaitsee entisen Tuomisen huvilan paikalla (ks. liite 1: kartta).

Vuoden 1999 koekuopat avattiin kartan osoittamille paikoille kahden suuren kiven juureen, koska kivet vaikuttivat mahdollisilta silmäkiviltä. Suurempi näistä, kooltaan n. 3 x 2 m, korkeus n. 1 m, sijaitsee n. 8 m Helkiön asuinrakennuksen eteläisimmästä kulmasta lounaaseen piharakennuksen luoteispuolella, pienempi, kooltaan 2,5 x 1,5 m, korkeus n. 1,3 m, vain kolmisen metriä asuinrakennuksen seinästä sen kaakkoispuolella. Viimeksi mainittu on lähellä sitä paikkaa, jossa oli Cleven raunioksi I nimittämä kohde vuonna 1927. Pihan kolmas suuri kivi ei sijaitse alkuperäisellä paikallaan, vaan se on kaivettu ylös jostain pihalta ja siirretty paikalleen. Tämä kolmas kivi sijaitsee n. 10 m luoteeseen suurimmasta kivistä ja n. 8 m Helkiön talon seinästä lounaaseen.

Suurimmasta kivistä on joskus räjäytetty kappale. Se saattaa olla sama kivi, jonka Aspelin mainitsee kertomuksessaan ja jonka ympärillä on ollut alkuaan epämääräinen kivikehä. Piha-alue on niin voimakkaasti muokattu, että kaikki vähäisemmät rakennelmat ovat hävinneet tai peittyneet täytemaakerroksien alle. Alue on nykyisellään lähes tasaista pihanurmikkoa ja sillä kasvaa joitakin suurehkoja puita. Nykyinen asuinrakennus kattaa huomattavasti suuremman alueen kuin paikalla muinoin ollut rakennusmestari Tuomisen huvila. Muutokset viereisellä tontilla 1:561 näyttävät vähäisemmiltä, ja Ahmasojan rannassa näistä tonteista luoteeseen on vielä rakentamatonta aluetta. Se kannattaisi ehkä tarkastaa ennen kuin sitä ryhdytään voimaperäisesti käyttämään. On syytä huomata, että Euran kirkonseudun rakennuskaavaehdotuksessa Helkiön tontin lounaisosalle ja tontista luoteeseen oleville alueille on suunniteltu voimakasta käyttöä.

KOEKUOPAT A, B JA C 1999

Koekuoppa A tehtiin pihan suurimman kiven lounaispuolelle. Ensin poistettiin pintamaa lapiolla, jonka jälkeen kaivamista jatkettiin lastalla syvemmälle. Suuren kiven juurelta havaittiin nokea ja rapautunutta kiveä, kenties merkkejä tulesta. 15 cm:n syvyydessä kulki sähkökaapeli keskellä koekuoppaa, mutta kaivamista pystyttiin jatkamaan sen alle. Suuren kiven kyljestä paljastui suurehko kivilaaka, joka on saattanut lohjeta suuresta kivistä. Syvyyden ollessa noin 55 cm koekuopassa havaittiin punaista hiekkaa sekä runsaasti lohkokiviä, jotka näyttivät muodostavan kiveystäkin. Maa oli sekoittunutta. Kivien alta paljastui raaka maa, mutta punainen hiekka jatkui vielä kuopan poikki rajan kulkiessa 70 cm päässä suuresta kivistä. Tämän punaisen hiekkakerroksen paksuus oli noin 5-7 cm. Kun koekuoppa oli kaivettu kiven vierestä 50 cm:n ja muualta 60 cm:n syvyyteen, muuttui maa keltaiseksi, hienoksi hiekaksi. Tämä todettiin ra'aksi maaksi, kivet asetettiin takaisin paikoilleen ja kuoppa täytettiin. Löytöjä tästä koekuopasta ei tehty.

Koekuoppa B kaivettiin suurimman kiven pohjoispuolelle ja sen koko oli noin 80 cm x 70 cm. Pintamaa poistettiin lapiolla, jonka jälkeen kaivamista jatkettiin lastalla. Maa oli hyvin sekoittunutta, joukossa mm. nokea, savea ja hietaa. Väriltään maa oli ruskeaa. Kiviä ei ollut. Noin 60 cm:n syvyydestä tehtiin kaksi pientä löytöä: palanen palanutta luuta sekä pikkupala rautakuonaa. 75 cm asti maa oli ruskean- ja harmaankirjavaa täyttömaata. Aluksi melko mullansekaista, syvempänä oli enemmän hiekkaa. 75 cm syvyydessä alkoi keltainen, hieno hiekka eli raaka maa. Maa nousee hieman, joten kiven vierestä kuoppa oli syvimmillään 70 cm. Koekuopassa B ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Koekuoppa C tehtiin lähinnä Helkiön taloa sijaitsevan suuren kiven eteläpuolelle. Pintamaan poiston jälkeen kaivamista jatkettiin lapiolla noin 50 cm syvyyteen. Tässä syvyydessä havaittiin styroxlevyjä, ilmeisesti routasuojaa. Kaivamista ei voitu jatkaa, joten kuoppa täytettiin.

Yhteenvedona voidaan todeta, että jos Kukonmäessä on esim. raudanvalmistuspaikka, sijaitsee se lähempänä nykyistä Helkiön taloa, tai ei ainakaan vuoden 1999 koekuoppien kohdalla.

Kartan (liite 1) Kukonmäen aikaisemmista kaivausalueista ja vuoden 1999 koekaivauksesta piirsi Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander. Piirtämisessä ongelmia tuotti vanhojen kaivausalueiden sijoittaminen oikeille kohdilleen. Lopulta päätettiin luottaa tonttien 1:561 ja 1:350 väliseen rajaan sekä Aspelinin vuonna 1879 kaivamaan kumpuun. Näin kaivausalueet sekä nykyiset ja entiset rakennukset saatiin parhaiten kohdilleen. Kartan pohjana käytettiin Nils Cleven karttaa vuodelta 1927 ja Euran kunnan kaavoituksen pohjakarttaa (täydennyskarttoitus 1992).

Eurassa, 30.7.1999

Hanna-Mari Nieminen

Nähtyt:

Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander

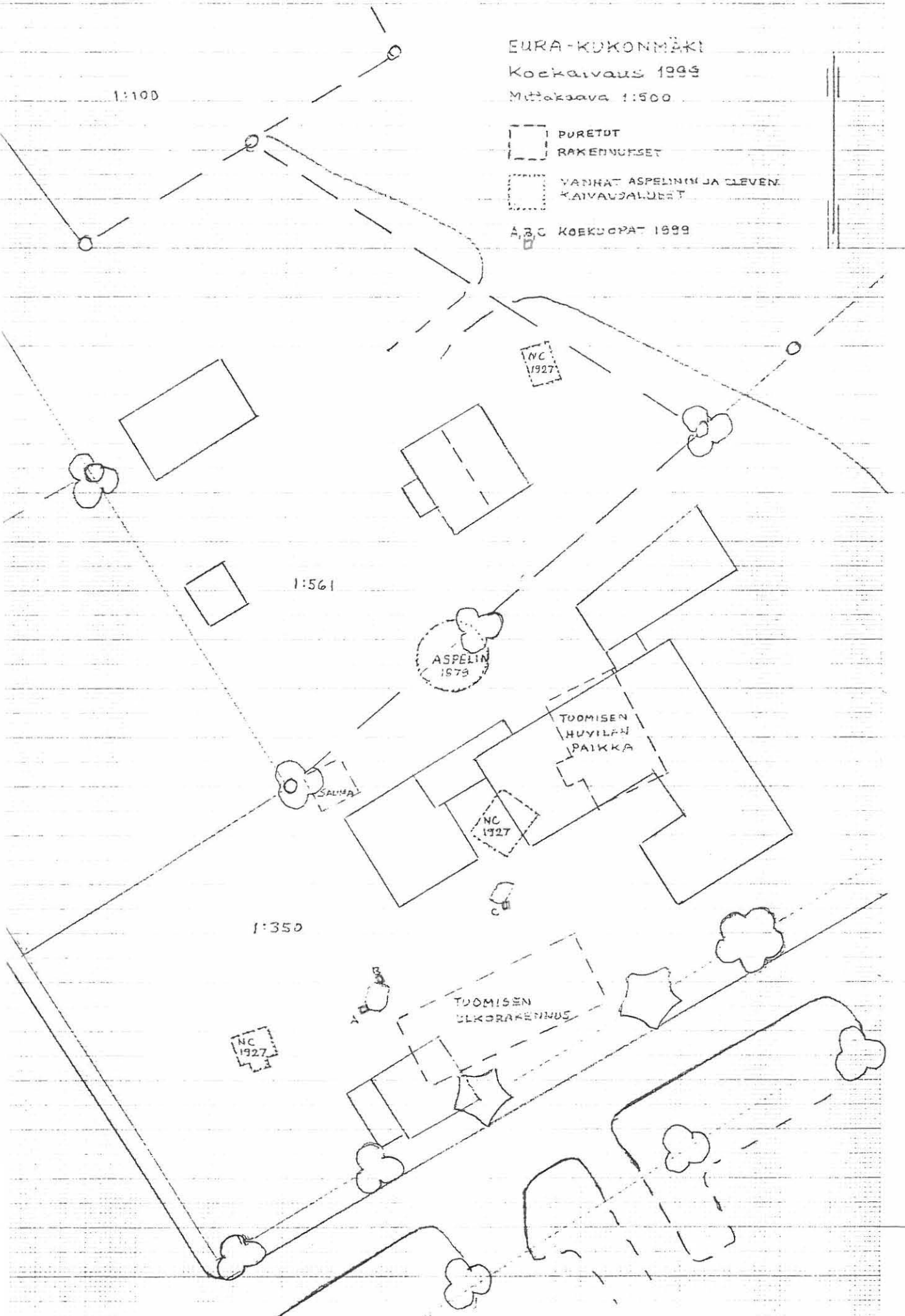
Liite 1: kartta Eura - Kukonmäki, koekaivaus 1999

EURA-KUKONMÄKI

Koekalvaus 1999

Mittakaava 1:500

- PUURETUT RAKENNUKSET
- VANHAT ASPELININ JA CLEVEN KAIVAUDESSA
- A, B, C KOEKUOPAT 1999

Kartan pohjana käytetty Niils Cleven karttaa vuodelta 1927 ja Euran kunnan kaavoituksen pohjakarttaa (täydennyskarttoitus 1992).